

УДК 330.322.014

**ДОЦІЛЬНОСТЬ ІНВЕСТИВАННЯ В ЗАПАСИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНИХ
МАТЕРІАЛІВ**

**Лук'яченко В.Є., старший викладач
ХНАМГ, Україна**

Розглядається необхідність формування інвестицій у запаси готової продукції. Пропонується сучасна концепція причин вкладень прямих інвестицій у збут готової продукції.

Ключові слова: запаси, готова продукція, норми запасу, інвестиції, запаси виробництва, товарні запаси.

The necessity of forming the investment of capital into the finished stock is considered. The modern conception of direct investments into the finished stock marketing is suggested.

Key words: capital, finished stock, investments, the capital of production, stock of goods.

Зараз склалася така ситуація, що підприємства працюють не на повну потужність, тому необхідно науково обґрунтувати найбільш доцільні розміри запасів готової продукції та раціональному вкладенню інвестицій в запаси підприємства для досягнення найбільшої ефективності виробництва. Доцільно установити рівень запасів готової продукції можна лише при наявності науково обґрунтованих норм запасів. Основна вимога, запропонована до норми запасу, полягає в тому, щоб вона забезпечувала безперервність відвантаження готової продукції й інвестицій, що відволікаються оптимальних вкладення у запаси. Рішення цієї проблеми є однією з головних економічних задач.

Хід процесу виробництва і відтворення вимагає, щоб відома маса товарів (засобів виробництва) постійно знаходиться на ринку і, отже, складала запас [1, с. 156-168].

Запас існує в трьох формах: у формі виробничого капіталу, у формі фонду індивідуального споживання й у формі товарного запасу або товарного капіталу. Коли збільшується запас в одній формі, тоді запас в іншій формі відносно зменшується, хоча по своїй абсолютній величині він може одночасно зростати у всіх трьох формах. Разом з тим у кожній окремій галузі виробництва необхідно нарощувати масу продукту, що знаходиться на ринку у виді товару або шукає збуту, тому що росте маса капіталу, фіксованого на більш-менш тривалий час у формі товарного капіталу. Отже зростає товарний запас підприємства. "Без товарного запасу неможливо товарне звертання" [1, с. 136-165]. Тому "розміри запасу повинні бути більше, ніж середні розміри продажів або середні розміри попиту. Інакше неможливо було б покрити перевищення попиту над його середнім розміром. З іншої сторони запас повинний постійно відновлятися, тому що він постійно витрачається. Сам виробник намагається мати на складі товарний запас у розмірі, що відповідає середньому попитові на його товар, щоб усунути безпосередню залежність, від виробництва і забезпечити собі постійне коло покупців" [1, с. 166].

Такої ж думки о сутності запасів підприємства дотримується А.А. Мазараки - товарний запас це маса товарів, призначених для наступного продажу, що знаходяться в сфері звертання, у процесі переміщення від виробництва до споживача [2, с. 174].

Таким чином, з викладеного вище випливає, що товарні запаси створюються в товаропровідній мережі (на великих дрібнооптових базах постачання, у фірмах, магазинах і тому подібне), що одержують готову продукцію від підприємств-виробників у транзитних кількостях і поставляють її споживачам у невеликих обсягах – звичайно вантажним автотранспортом. Необхідність наявності товарних запасів обумовлена тим, що є визначене коло промислових підприємств, що значно вилучені від підприємств-виготовлювачів і навіть від залізниць або які витрачають матеріальні ресурси в невеликих кількостях. Їм економічно доцільно завозити ці матеріальні ресурси не залізничними вагонами, а автомобільним транспортом з баз постачання в невеликих обсягах [3, с. 12].

Запаси являють собою резервування ресурсів для забезпечення безперервності виробництва і звертання, зниження небезпеки виникнення простоїв. Існують розрахункові норми запасів, яким відповідають нормативні запаси. Запаси вище цих норм називають наднормативними [4, с. 109]. По даним ГОСКОМСТАТУ України на початок 2007 року в запасах товарно-матеріальних цінностях утримувалося 22,8% всіх оборотних коштів підприємств [5, с. 61].

Поняття «інвестиції» (від англ. investments) не рівнозначно поняттю «капітальні вкладення», що відбито в законі України «Про інвестиційну діяльність» (прийнятий 18 вересня 1991 р., зі змінами і доповненнями від 10 грудня 1991 р., 5 березня 1998 р. і від 21 травня 1999 р.). У ст. 1 цього документа інвестиціями названі усі види майнових і інтелектуальних цінностей, вкладених в об'єкти підприємницького й іншого видів діяльності, у результаті якої виникає прибуток (доход) або досягається соціальний ефект.

Таким чином, поняття «інвестиції» містить у собі, крім капіталовкладень, виробничі витрати на придбання прав промислової власності, сучасних технологій, устаткування, «ноу-хау», а також витрати на просування нового продукту на ринок та інше. Інвестиції в запаси – це зміна розмірів складських запасів у держави, підприємства або домашнього господарства. Останні охоплюють економічні об'єкти і процеси, що відбуваються там, де постійно проживає людина, родина. Інвестиції в запаси можуть вкладатися в основні і допоміжні матеріали, незавершену і готову продукцію [4, с. 89-123].

В роботі [6, с. 3] був проведено моніторинг якій показав, що через конкуренцію і прояв фінансово-економічної кризи значна частка оборотних коштів у гранітних кар'єрах України на початку 2009 року була «заморожена» саме в запасах готової продукції. Крім цього, було виявлено, що в гранітних кар'єрах гостро відчувається дефіцит власних оборотних коштів. Одержати яких із внутрішніх джерел підприємства сьогодні малоімовірно. Що стосується зовнішніх джерел, то попит на унікальні види гранітів України в іноземних держав мається, але даним джерелом надхо-

дження прямих іноземних інвестицій нерудна промисловість майже не користується. «Щось може покращитися, тільки якщо оживуть зовнішні ринки. Але валюти не вистачає на повернення зовнішніх боргів – це 100 млрд. дол. А іноземних інвестицій Україні цього року чекати не приходится».

Серед причини незадовільного припливу прямих іноземних інвестицій в Україну слід виділити такі як:

1. низький міжнародний рейтинг країни;
2. перешкоди на шляху ліберального інвестиційного законодавства;
3. девальвація гривні.

Сьогодні гривня – друга у світі по девальвації. Її курс упав на 42%. Нагадаємо, інфляція в Україні за підсумками 2008 року склала 22,3%, що є рекордно високим показником після 2000 року, коли інфляція досягла 25,8 % [5]. У 2009 році інфляція склала 12,3% [8], у 2010 році цей показник зменшився до 9,1% [8]. Споживча інфляція в Україні (грудень до грудня) в 2011 році уповільниться до 8,9%, тоді як в поточному році вона очікується на рівні 13,1% [8].

В роботі, був проведений аналіз за допомогою експертних оцінок, який дозволив виявити фактори що впливають на надходження в Україну прямих іноземних інвестицій, вкладених, безпосередньо у виробництво і збут, визначених видів продукції. А також залежність обсягу інвестицій від реальної процентної ставки зворотній, тому що чим вище ставка відсотка, тим менше попит на інвестиції в запаси готової продукції.

На перше місце експерти поставили рівень інфляції (що мав найменшу суму рангів).

Другий по силі впливу фактор – економічна політика і кон'юнктура. На третім місці – проникнення інвестора на великий внутрішній «ринок продавця».

На четвертому місці, на думку експертів, виявився фактор законодавства.

На п'яте місце експерти поставили наявність адміністративних і митних бар'єрів [7, с. 35-40].

Дотепер задача встановлення оптимістичних норм запасів готової продукції в гранітних кар'єрах України не вирішена. Більшість пропозицій вчених і практиків залишилися нереалізованими, оскільки важко визначити яке ж саме коливання рівня запасів припустимо для кожного суб'єкта господарської діяльності.

Задача управління запасами готової продукції складається у відшуканні оптимальних значень рівня запасів конкретних типосортрозмерів на складі. Особливість таких задач полягатиметься в тім, що зі збільшенням рівня запасів, з одного боку, збільшуються витрати на їхнє збереження, але з іншого боку, зменшуються утрати від дефіциту готової продукції.

Витрати на збереження запасів гранітної продукції, як правило, носять постійний характер.

При наявності дефіциту готової гранітної продукції на складі існують три види перемінних витрат:

- витрати в зв'язку з невиконанням замовлення;
- витрати в зв'язку з утратою збуту;
- витрати в зв'язку з утратою замовника.

Для гранітного кар'єру дуже важливо, щоб оцінка даного виду витрат була якнайближче до суми витрат, що могли б мати місце в дійсності. Звідси доцільно оцінювати вищевказані перемінні витрати, які потрібно мінімізувати. Тому цільову функцію можна записати у виді:

$$Z = f(X_1, X_2, X_3, \dots, X_n) \rightarrow \min \quad (1)$$

Функція інвестицій має вигляд [7, с. 24-25]:

$$I = e - dr, \quad (2)$$

де I – інвестиційні витрати;

e – автономні інвестиції, що не залежать від процентної ставки, а визначаються зовнішніми економічними факторами, наприклад, запасами граніту в кар'єрах і тому подібне;

d – емпіричний коефіцієнт чутливості інвестицій до динаміки процентної ставки;

r – реальна процентна ставка (вартість позики засобів у банку).

Вкладення інвестицій у запаси готової продукції важко прогнозувати, оскільки вони залежать від багатьох перемінних факторів. Це можуть бути успіх або невдача в реалізації нових гранітних виробів, змін у податкових і процентних ставках, рівня інфляції, політичних рішень по стабілізації розвитку економіки і тому подібне.

Література

1. К.Маркс. Капитал. Критика политической экономии. Пер. И.И. Скворцова-Степанова. Т.2., кн. 2. Процесс обращения капитала под ред. Ф. Енгельса. М., Политиздат, 1978. – 648 с.
2. Радионов А.Р., Радионов Р.А. Логистика: Нормирование сбытовых запасов и оборотных средств предприятий. – М.: Дело, 2002. – 416 с.

3. . . . . , 1996 - 496 . -
  4. . . . . 2006 / -
  5. . . . . , 2007. - 551 . // -
  6. . . . . 5, 2009 . - . . . . // . . . . , - 2002. - 4., . 35-40. -
  7. . . . . // -
  8. . . . . , 2008. - 151 . -
8. www.rbc.ua